



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

De circu[m]stantia numeri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

tionē operatur salutē z damnationē. Et sic patet quanta sit vis intentionis ac voluntatis que dat cunctis operibus nostris denominationē virtutis z vicij: boni z mali. Idcirco pro cōplemento huius circūstantie notanda sunt aurea verba sancti Thome in. j. q. lxxij. ar. ix. vbi dicit q̄ p̄ma grauitas peccatorū attenditur ex parte obiecti. ex quo quidē obiecto tanto attendit̄ maior grauitas in peccō quanto obiectū eius est principalior finis. Fines autē humanorū actuum sunt ipse deus/homo/z proximus. Quicquid em̄ facimus p̄pter aliqd̄ horū facim⁹. Potest igit̄ ex parte horū trīū cōsiderari maior vel minor grauitas in peccato s̄m additionē persone in quā peccat. Primo quidē ex parte dei cui tanto aliq̄s homo cōiungit̄ q̄nto est p̄uosior vel dignior vel sanctior. Itē in scriptura sacra maxime vituperat̄ peccatū quod cōtra seruos dei cōmittit̄: quia iniuria tali persone facta magis redundat in deū: iuxta illud Zacharie. ij. ca. Qui em̄ tetigerit vos tangit pupillam oculi mei. Secūdo aggrauat̄ peccatū ex parte sui ipsius. Nā tanto aliq̄s grauius peccat quāto magis in personā magis cōiunctā seu naturali necessitudine: seu beneficijs/ seu quacūq̄ cōiunctione peccauerit: q̄ talis videt̄ in seipsum magis peccare. Idcirco in scripturis sanctis vituperat̄ maxime peccatū cōmissum in personas p̄p̄inquas: s̄m illud verbū p̄pheti cum: Filius cōtumeliā facit patri: filia cōsurget aduersus matrē suam. Et Ecclesiastici. xliij. ca. Qui sibi nequā est: cui bonus erit: q. d. nulli. Tertio aggruat̄ peccatū ex parte proximi p̄tra quem tanto graui⁹ peccatur quāto peccatū plures tangit. Et ideo maxime vituperat̄ peccatū cōmissum in regē vel principem: vel in personas in dignitate cōstitutas: vel in personam publicā que representat totā multitudinē. Nam tale peccatum est grauius q̄ peccatū quod cōmittitur in personam p̄uatam. Propterea specialiter dicit̄ a domino. Princeps populi cui nō maledices. q̄si dicat. quia tale peccatū in scandalū z turbationem plurimorū redundat. Hec de circūstantia finis.

De circūstantia numeri.

Extra circūstantia aggrauans peccatū sumitur ex parte quantitatis numeralis: z signat̄ in versu per ly verbū quoties. Et quia quoties est aduerbū numeri: ideo diligēter numerus peccatorū mortalium est discutendus ac rememorandus: q̄ peccata aggrauant̄ ex frequēratione actus p̄pter inordinationē voluntatis q̄ cōtinue auget̄ per turpes actus: siue sint interiores/ siue exteriores: tam in bonis q̄ in malis. Super hac autē circūstantia debet fidelis anima cōscientiam suam discutere de duob. s. de numero peccatorū: atq̄ de cōsuetudine peccandi. Et p̄mo quo ad numerū peccatorū scire debes q̄ nō solū peccata operis: sed etiā peccata cordis pro possibili sunt numeranda ac discutenda: nec solū quo ad numerū: sed etiā quo ad grauitatē. Verbi gratia. Si habuisti desideria carnalia z deliberasti p̄cedere ad opus peccati cū aliqua muliere tūc discutere debes conscientiam tuam: an talis mulier sit soluta: an virgo vel nupta vel religiosa. Et itē rememorandū est q̄ die talia cogitasti z in quo loco: quia similes circūstantie trahunt peccata cordis ad diuersas species sicut peccata operis. Qui vero h̄mōi discussionē negligit aut cōtemnit: nō perficiet verā penitentia: z per cōsequens nec habebit verā cōtritionē peccatorū suorum. Et pariter numerus peccatorū tā oris q̄ operis cogitandus est ac quantū possibile fuerit recolligendus. Sed ad maiorē euidentiā huius circūstantie scire debes s̄m Thomā. in. j. q. lxxij. ar. vj. q̄ voluntas p̄p̄ter se est causa peccandi: z cōparat̄ ad actū peccati sicut arbor ad fructū: vt dicit̄ in glo. sup̄ illud Matt. vij. c. Nō pōt arbor bona fructū malos facere. Quanto ergo voluntas fuerit maior ad peccandū tanto hō graui⁹ peccat. Sed quādo voluntas z opus peccati sunt separata ab inuicē: vt puta s̄m aliud: z aliō t̄p̄e sunt diuersa peccata: q̄ tibi sunt diuersa auersiones z cōuersiones. Verbi gratia. Si aliquis habet vo-

Grauitas
peccati actū
dicitur.

Primo.

Secūdo

Tertio.

De circūstantiis aggrauātibz

Tres sūt
peccāti diffe-
rentie.

Difficile
est vivere
suetudi-
nem.
Nota to-
tum.

luntate deliberatā ad fornicādū/furandū/occidendū/z hōi: z diuertit p ruc
ad alia dimittēs exeq illā volūtatē. Inde ad horā oportunitate se ingerente
cōmittit illa pctā: z sic sūt diuersa. Sed si volūtas z opus sint pūctayt cau-
sa z effectus. sic sunt vnū pctm formali: sed plura materialiter. qz est vna rō de
ordinādū: sicz plura sūt deordinata. graui⁹ tñ est pctm actu exteriori cōmissuz
qz sola volūtatē. Nā ipse actus exterior cōster adauger voluntatē in malis op-
ribz sicut z in bonis. Hinc Aug. de sermōe dñi in monte: vt habet de pe. dist.
ij. de sic. Sicut tribz gradibz ad pctm puenit. suggestiōe: delectatione: z cōsen-
sione: ita ipsi⁹ peccati tres sūt differentie: z in corde z in facto: z in psuetudine cā-
qz tres mortes. Vna qñ in domo. i. cū in corde psentit libidīnē. Altera pō qñ
tam plata extra portā cū in factū pcedit assensio. Tertia cū vis consuetudinīs
male tanqz mole terrena pmitur anim⁹: qñ in sepulcro laz putrēs: Que tria ge-
nera mortuoz dñm resuscitasse quisqz legit eu āgellū agnoscit. Hec Aug. Ali-
ter pōt ista circūstantia exponi: vt ly qñies referat ad psuetudinē. Nā psuetu-
do nō minuit pctm: sed auget. Et tāto grauiora sunt pctā qnto diurt⁹ in felice
aniam detinet alligatā. Et sō difficult⁹ respicit pctōa pctis psuetis ppter ha-
bitū male psuetudinīs: cū habitus sit qñtras de difficulti mobil: vt inqñ phis.
Est qz diligent aduertendū qz in qliber genere peccati grauius est peccatū qd
fit ex habitu: qz fit ex maiori libidine. Vnde Irido. in. ij. li. de sum. bo. ca. xxij
atr. Peccatū admittere est cadere in puteum. Cōsuetudinē pō peccati facere:
os putel est coangustare ne is q cecidit valeat exire. Hec Irido. Propterea
horribilissimū est peccare: sed peccatū est peccatū psuetudinē facere: qz teste Hiero-
nymo ad Demetriā. Consuetudo est q aut vicia aut vtutes alit. Ieruz ad
Athletā de institutiōe Paule filie sue: epla icipit. Brūs aplūs paul⁹ scribit ad
Corin. de sic. Greca narrat historia Alexandrū potentissimū regē orbisqz dñaro-
rē z i moribz z in incessu leonidis pedagogi sui potu nō hīce carere vicijs: qb
adhuc paruul⁹ fuerat infectus. Hec Hiero. Etā Aug. in li. pfessionū inquit
Lex peccati est violentia psuetudinīs q trahit etiā inuit⁹ animus. eo merito q
in eam volens illabitur. Et in li. Enchi. idem atr. Peccata qñis magna z hor-
reda cū in psuetudinē venerint: aut parua esse aut nulla credunt vsqz adeo: vt
nō solū nō occultanda: verū etiā pdicanda diffamandaqz vident. Hec Augu.
Hinc Salomon Proverb. xxij. ca. atr. Proverbiū est: Adolescens ambulās iu-
sta vlam suā etiā cū senuerit nō recedet ab ea. Sup quibz verbis dñ⁹ Hiero-
nym⁹. in. ij. li. sup parabolas Salomonis dicit sic. Constat plerosqz in sene-
cture dño donāte maturari a vicijs q adolescentes habuerāt. Et ecōtra nōnul-
los illo se deserere/deferere circa seniū vtutes quibz in adolescētia videbant il-
lustrati. Sed qz multo sepi⁹ quis memor est eoz quibz ab adolescētia imbutus
est in reliquū vite temp⁹ exequi psuevit. Proverbiū esse dicit: qz qd adolescēs
quisqz ceperit: in senectā nō mutauerit: nō tñ ipse semp ita venire psfirmar. Idē
circo aut hōi puerbiū ponit: vt auditores suos a pma etate vtutibz studere
persuadeat: ne forte in senecture nō possint deserere studia/qbz in tenera etate
mācipart despererāt. Nam z quo semel est imbuta recēs seruabit odores testa-
dñi. Et greca narrat historia Alexandrū potentissimū regē orbisqz dominato-
rē: z in moribz z in incessu Leonidis pedagogi sui nō potuisse carere vicijs: qd
bus paruul⁹ adhuc fuerat infectus. Hec Hieronym⁹. Nota qz pba q hic tan-
gunt a Hieronymo de Alexandro pēse tacta sunt ab eodē epla ad Athletā:
vt patet supra. Quantū etiā difficile sit peccatrici anie vincere psuetudinēz
male viuend: ondit Hieremias. xij. c. dicens. Si mutare potest ethiops pel-
lem suā: aut pardus varietates suas: z vos poteritis bene facere cum didiceri-
tis malū. Super quo passu Hieronymus. in. ij. libro super Hieremiam pro-
phetā ad Eusebium ita inquit. Quicquid em dicit nō nature est: sed studij et

pple volūtatis: q̄ n̄mia p̄suetudine z amore peccādi quodāmodo in naturā cō
uertit. Sed hoc qd̄ hoibz impossibile est: deo possibile est: vt nequa q̄ ethiops
z pardus suā videant mutare naturā. Sed ille que in ethiope operat z pardo
dicere ap̄lo. *Diā possum in eo q̄ me p̄forat ch̄o. Vñ z in alio loco. Amplius*
in q̄t̄ illis oibz laboraui: nō aut̄ ego sed gr̄a dei que in me est. Hec Hieron. Et
sic p̄t̄ q̄ difficult̄ radit̄ qd̄ rudes animi p̄biberūt: vt idē ait ad Athletā. *Lau*
fat̄ em̄ habitus in nobis ex frequētatis actibz. Ideo d̄r p̄hs in. ij. li. Erbi. Qua
les sunt acres tales habit̄ subsequunt̄. Rō aut̄ q̄re grauius est pct̄m qd̄ fit ex
habitu: assignat̄ a scr̄o Thoma in. ij. q. clvj. ar. iij. vbi mouet dubiū. Verū in
cōtinens plus peccet q̄ int̄peratus. Nota h̄c q̄ d̄r int̄perat̄ ille q̄ peccat ex
habitu. Incōtinens p̄o dicit̄ q̄ peccat ex fragilitate. Deduct̄ ḡ ibi sc̄us Tho
mas talem rationē. Vbi est em̄ maior inclinatio volūtatis ad peccandū: ibi est
grauius peccatū. In eo aut̄ q̄ est int̄peratus: volūtas inclinā ad peccandū ex
pp̄ia electione que p̄cedit ex habitu p̄ p̄suetudinē adquisit̄o. In eo aut̄ qui est
incōtinens voluntas inclinā ad peccatū ex aliqua passione. Et q̄ passio cito
transit: habitus aut̄ est q̄litas de difficult̄ mobilis: inde est q̄ incōtinens statim
penitet trāseunte passione: qd̄ nō accidit de int̄perato: qui n̄mo gaudet pec
casse: eo q̄ operatio peccati est sibi facta cōnaturalis fm̄ habitū. Unde de his
dicit̄ Proverbior̄. ij. ca. Letant̄ cū male fecerint: z exultant̄ in rebus pessimis.
Hec Thomas. Etiam sanctus Thomas in cōmento aureo super ep̄stola ad
Roma. p̄mo ca. lectione. vij. dicit̄ sic. Valida est habitus viciosus p̄ruti op
positus. Vñ ex malicia peccare dicunt̄ q̄ ex habitu peccant. psal. ij. Quid glo
riaris in malicia qui potens es in iniquitate. Hec Thomas. Nullum quippe
scelus (teste Augustino) corā deo tam abominabile est q̄ p̄terita pct̄a vnicuiq̄
q̄ nostrum dimissa reminiscendo gaudere: z inde exultare. Hec de circūstan
tia numeralis quantitatis.

De circūstantia modi.

Pr̄ima circūstantia aggrauās peccatū sumit̄ ex parte modi agend̄.
Hec circūstantia signat̄ in versu allegato dū dicit̄: quomodo. P̄t̄ aut̄
ly quō p̄fert̄ duplicit̄: aut sub voce duar̄ partiū vel duar̄ dictionū: si
cut illud Luce. j. ca. Quō st̄er istud qm̄ viz nō cognosco. Que p̄ba nō sunt du
bitaria: sed modi agēdi inq̄sitiua. Nō em̄ purissima p̄go fuit subita sic Eva:
nec tarda sicut Sara: nec dubia sicut Zacharias: sed modū inq̄rit̄ q̄ tale mys
teritū fieri deberet: vt. s. saluo p̄gnitatis p̄posito mat̄ esset. Aliq̄ ly quō videt̄
esse dicto cōposita: z ponit̄ loco vnus dictionis z accentuat̄ p̄ vna dictione: z
sic quō. i. qualit̄. Inq̄rit̄ ḡ hec circūstantia de mō agēdi: q̄ modus est qd̄a mē
sura vel cōditio/ siue regula/ siue tēperamētū cuiuscūq̄ rei. Propterea sanctus
Tho. in tractatu de p̄positiōibz modalibz dicit̄: q̄ modus est determinatio ad
iacēs rei. Sūt aut̄ q̄ dicit̄ q̄ modus est qd̄a discretio regulās oēm disciplinā: s̄
ne q̄ p̄rutes sunt vicia. Sed nota h̄c fm̄ scr̄m Tho. in. j. q. vij. ar. iij. in r̄s̄o
ne ad sc̄dm argumentū. q̄ ille modus q̄ ex circūstantiis accipit̄ qd̄ bñ v̄l qd̄ male
nō ponit̄ circūstantia: sed est p̄sequēs ad oēs circūstantias. Sed specialis circū
stantia ponit̄ modus: qui p̄rinet ad qualitātē actus: puta q̄ aliq̄s ambulet
velocit̄ vel tarde: z q̄ aliq̄s percurrit fortit̄ vel remisse: z sic de alijs. Hec Tho
mas. Interroga ergo cōscientiam tuam z discute de modo q̄ cōmissisti peccat̄
ta: quia grauius peccatū ex modo agend̄: z quanto petiori modo cōmissit̄: tan
to iudicat̄ grauius. Verbi gratia. Qui fornicatur cum muliere modo natura
li: peccat quidē mortaliter: sed multo horribilius qui peccat p̄tra naturā. Si
militer q̄ iurat in vanū. peccat. sed q̄ iurat p̄ aliq̄m modū opprobriosum p̄ des

Quid est
modus.